

การพัฒนารูปแบบศูนย์การเรียนรู้ในสถานศึกษาเพื่อการศึกษาตลอดชีวิต

The Development Model for School Learning Center Toward Lifelong Education

ปรีชา ปัญญานฤพล¹

ไมตรี จันทรา²

สุรพงศ์ เอื้อศิริพรฤทธิ์³

บทคัดย่อ

การพัฒนารูปแบบศูนย์การเรียนรู้ในสถานศึกษาเพื่อการศึกษาตลอดชีวิต มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนารูปแบบศูนย์การเรียนรู้ในสถานศึกษาเพื่อการศึกษาตลอดชีวิต เป็นงานวิจัยและพัฒนาโดยใช้โรงเรียนบ้านเขาใหญ่เป็นพื้นที่ในการวิจัย ดำเนินการวิจัยเป็น 4 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนที่แรก ได้แก่ การศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการศูนย์การเรียนรู้ และการศึกษาศูนย์การเรียนรู้ที่ประสบความสำเร็จ ขั้นตอนที่สอง ได้แก่ การสร้างและพัฒนารูปแบบศูนย์การเรียนรู้ ขั้นตอนที่สาม ได้แก่ การทดลองใช้ศูนย์การเรียนรู้และการประเมินความพึงพอใจของผู้ใช้บริการ และขั้นตอนสุดท้าย ได้แก่ การประเมินผลรับรองรูปแบบศูนย์การเรียนรู้ในสถานศึกษาเพื่อการศึกษาตลอดชีวิตโดยผู้ทรงคุณวุฒิ เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการหาค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการศึกษาพบว่า

1. รูปแบบศูนย์การเรียนรู้ในสถานศึกษาเพื่อการศึกษาตลอดชีวิต ประกอบด้วย 1) วิสัยทัศน์ คือ สร้างความรู้ สร้างโอกาสทางการศึกษาตลอดชีวิต เป็นพลังปัญญาของชุมชนบ้านเขาใหญ่ ภายในปี 2560 2) พันธกิจ คือ เป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ที่ตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนในชุมชน 3) เป้าหมาย ได้แก่ การสร้างศูนย์การเรียนรู้ในสถานศึกษาเพื่อการศึกษาตลอดชีวิต จำนวน 1 ศูนย์ 4) วัตถุประสงค์ เพื่อให้บริการความรู้ การจัดการเรียนรู้ การถ่ายทอดแลกเปลี่ยนประสบการณ์ วิทยาการ ตลอดจนภูมิปัญญาท้องถิ่น และการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ต่าง ๆ ของประชาชนในชุมชน 5) บทบาทหน้าที่ 6) กลุ่มเป้าหมาย 7) การประกันคุณภาพ 8) โครงสร้างการดำเนินงาน 9) กระบวนการทำงาน 10) แหล่งเรียนรู้

2. ผลการประเมินผลรับรองรูปแบบศูนย์การเรียนรู้ในสถานศึกษาเพื่อการศึกษาตลอดชีวิต โดยผู้ทรงคุณวุฒิ มีความเหมาะสมในระดับ มาก ($\bar{X} = 4.30$)

คำสำคัญ: การพัฒนารูปแบบ, ศูนย์การเรียนรู้ในสถานศึกษา, การศึกษาตลอดชีวิต

Abstract

The purpose of this research is to develop a model for school learning center toward lifelong education. The research area was Bankhaoyai School. There were 4 steps of research methodology. The first step consisted of the studies of the problems and needs of learning centers and successful learning centers. The second step was to establish and

¹ หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช

² บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช

³ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช

develop a learning center. The third step was to test the learning center and evaluate the satisfaction of users. The final step was to evaluate the certification forms of the development model for school learning center toward lifelong education by luminaries. The tool for collecting the data was set of questionnaires. The data were analyzed by frequency, percentage, average, standard deviation, and content analysis.

The research finding were as follows:

1. The development model for school learning center toward lifelong education included 1) Vision is to build knowledge and opportunities for lifelong learning which are great intellectual powers of the community by the year 2560. 2) Mission is the community learning center that responds to the needs of the community. 3) The goal is to build one learning center in schools for lifelong education 4) The aims of building a learning center are to provide academic services, knowledge management, shared experiences of experts and folk wisdom, and various learning activities for the people in the community. 5) Roles 6) Targeted groups 7) Quality assurance 8) Operational structure 9) Workflow and 10) Resources.

2. The evaluation certificate of the development model for school learning center toward lifelong education by luminaries is at the high appropriate level ($\bar{X} = 4.30$).

Keywords : The Development Model, School Learning Center, Lifelong Education

บทนำ

ประเทศไทยได้มีกฎหมายว่าด้วยการศึกษาแห่งชาติ คือ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 ซึ่งได้กำหนดภารกิจและความรับผิดชอบของ กระทรวงศึกษาธิการและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการจัดการศึกษา เช่น ในมาตรา 4 การศึกษา (Education) หมายความว่า กระบวนการเรียนรู้เพื่อความเจริญงอกงามของบุคคลและสังคม โดยการถ่ายทอดความรู้ การฝึก การอบรม การสืบสานทางวัฒนธรรม การสร้างสรรค์จรรโลงความก้าวหน้าทางวิชาการ การสร้างองค์ความรู้ อันเกิดจากการจัดสภาพแวดล้อมสังคม การเรียนรู้และปัจจัยเกื้อหนุนให้บุคคลเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ 2542 : 6-12)

การจัดการศึกษาให้เป็นการศึกษาตลอดชีวิตสำหรับประชาชนตามปรัชญาการศึกษาตลอดชีวิตนั้น ย่อมต้องมีปัจจัยเกื้อหนุนให้บุคคลสามารถที่จะเรียนรู้ได้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิตปัจจัยเกื้อหนุนที่มีส่วนต่อการศึกษทั้งทางตรงและทางอ้อมคือแหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต ทั้งนี้ เพราะแหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตเป็นศูนย์รวมหรือศูนย์กลางของความรู้ในรูปแบบต่าง ๆ ที่มีอยู่ในชุมชน เป็นเสมือนห้องปฏิบัติการของการเรียนรู้ มีประโยชน์ทั้งในแง่การกระจายโอกาสทางการศึกษา การให้การศึกษาต่อเนื่องตลอดชีวิต จึงมีประโยชน์ต่อกระบวนการเรียนการสอนทำให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์ตรงซึ่งอาจกล่าวได้ว่าแหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตเป็นสิ่งที่มิใช่ผลต่อการสร้างกระบวนการพัฒนาการเรียนรู้ที่ยั่งยืนควบคู่ไปกับการจัดการพัฒนาการศึกษาเพื่อการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืน (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา 2548 : 6-12)

การศึกษาตลอดชีวิต หมายความว่า สิ่งที่เกิดจากการผสมผสานระหว่างการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย เพื่อให้สามารถพัฒนาคุณภาพชีวิตได้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิตและสถานศึกษา หมายความว่า สถานพัฒนาเด็กปฐมวัย โรงเรียน ศูนย์การเรียนรู้ วิทยาลัย สถาบัน มหาวิทยาลัย

หน่วยงานการศึกษาหรือหน่วยงานอื่นของรัฐหรือของเอกชน ที่มีอำนาจหน้าที่หรือมีวัตถุประสงค์ในการจัดการศึกษา

ผู้วิจัยซึ่งเป็นผู้บริหารสถานศึกษา โดยดำรงตำแหน่ง ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านเขาใหญ่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 4 รับผิดชอบในการบริหารจัดการการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน จึงมีความสนใจที่จะพัฒนารูปแบบศูนย์การเรียนรู้ในสถานศึกษาเพื่อการศึกษาตลอดชีวิต เพื่อให้ประชาชนในชุมชนรอบบริเวณโรงเรียนบ้านเขาใหญ่ได้มีแหล่งเรียนรู้ที่ตอบสนองต่อความต้องการอย่างแท้จริง ทั้งนี้โรงเรียนบ้านเขาใหญ่ยังเป็นศูนย์กลางในการให้บริการความรู้ การจัดการเรียนรู้ การถ่ายทอดแลกเปลี่ยนประสบการณ์ วิทยาการ ตลอดจนภูมิปัญญาท้องถิ่น และการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ต่าง ๆ ของประชาชนในชุมชนที่พัฒนาขึ้นให้สอดคล้องกับความต้องการและศักยภาพของชุมชนอย่างแท้จริงส่งผลต่อการพัฒนาและยกระดับคุณภาพชีวิต และส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตของคนในชุมชนได้อย่างมีคุณค่าสู่การพัฒนาการเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างยั่งยืนสืบไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

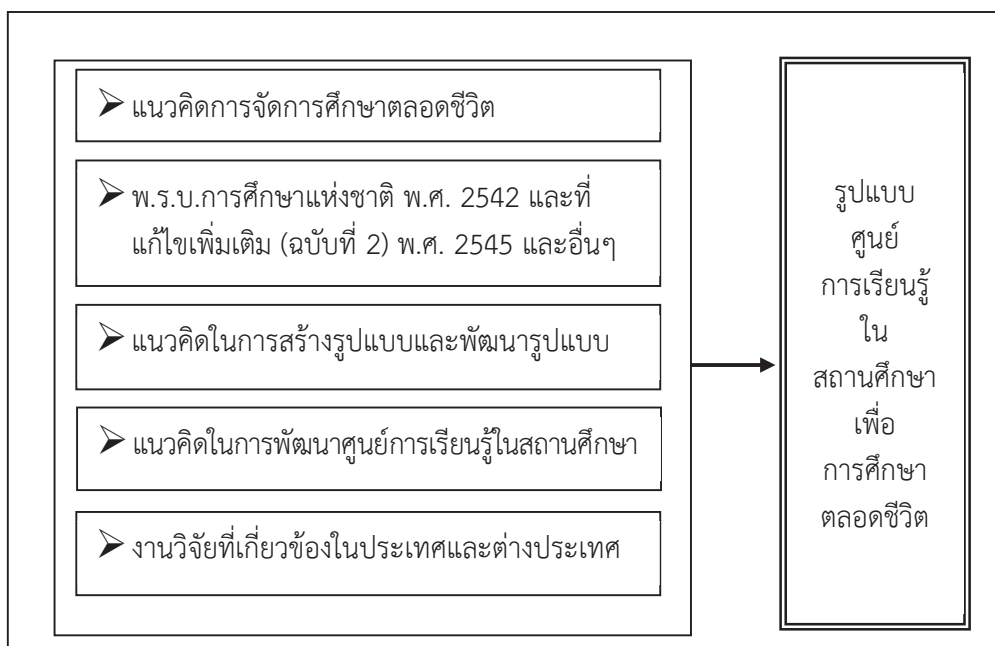
การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนารูปแบบศูนย์การเรียนรู้ในสถานศึกษาเพื่อการศึกษาตลอดชีวิต

ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตเนื้อหาการวิจัย ใช้แนวคิดการจัดการศึกษาตลอดชีวิต ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2543 แนวคิดการศึกษาตลอดชีวิต ของ UNESCO “Lifelong Education” งานวิจัยของ นันทวัน เรืองอร่าม (2554 : 6) ; ปาหนัน กนกวงศ์นุวัฒน์ (2551 : 37) ; สมชัย วรากุลนุรักษ์ (2545 : 8) และ Coombs (1974 : 5)
2. ขอบเขตพื้นที่ในการวิจัย ได้แก่ โรงเรียนบ้านเขาใหญ่ หมู่ที่ 4 ตำบลเขาน้อย อำเภอสีชล จังหวัดนครราชสีมา
3. ขอบเขตความสำเร็จของการพัฒนารูปแบบศูนย์การเรียนรู้ในสถานศึกษาเพื่อการศึกษาตลอดชีวิต แบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ 1) ความสำเร็จจากการพัฒนารูปแบบศูนย์การเรียนรู้ในสถานศึกษาเพื่อการศึกษาตลอดชีวิต และ 2) ความสำเร็จจากการนำรูปแบบศูนย์การเรียนรู้ในสถานศึกษาเพื่อการศึกษาตลอดชีวิตไปใช้พัฒนาคนในชุมชนให้เกิดการเรียนรู้ตลอดชีวิต

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผู้วิจัยได้สรุปเป็นกรอบแนวคิดเพื่อพัฒนารูปแบบศูนย์การเรียนรู้ในสถานศึกษาเพื่อการศึกษาตลอดชีวิต ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดของการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

ซึ่งผู้วิจัยได้แบ่งการดำเนินการวิจัยออกเป็น 4 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการศูนย์การเรียนรู้ในสถานศึกษาเพื่อการศึกษาตลอดชีวิต

กลุ่มตัวอย่างได้จากการสุ่มผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอน ตามการกำหนดสัดส่วนจากตารางสำเร็จรูปของเครชีและมอร์แกน จำนวน 324 คน และตัวแทนผู้นำชุมชน และประชาชน ได้จากการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง จำนวน 100 คน ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 424 คน

เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถาม แบ่งออกเป็น 3 ตอน ตอนที่ 1 เป็นคำถามเกี่ยวกับข้อมูลพื้นฐาน ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ จำนวน 16 ข้อ และ ตอนที่ 3 เป็นข้อเสนอแนะอื่น ๆ มีค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.938

การวิเคราะห์ข้อมูล โดยหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เนื้อหา

ขั้นตอนที่ 2 การสร้างและพัฒนาารูปแบบศูนย์การเรียนรู้ในสถานศึกษาเพื่อการศึกษาตลอดชีวิต

นำข้อมูลจากขั้นตอนที่ 1 มาทำการสังเคราะห์และพัฒนาารูปแบบศูนย์การเรียนรู้ในสถานศึกษาเพื่อการศึกษาตลอดชีวิต จนได้ารูปแบบศูนย์การเรียนรู้ในสถานศึกษาเพื่อการศึกษาตลอดชีวิต และมีการประเมินความเหมาะสมารูปแบบศูนย์การเรียนรู้ในสถานศึกษาเพื่อการศึกษาตลอดชีวิตโดยใช้วิธีการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) ในวันที่ 30 ตุลาคม พ.ศ. 2557 โดยการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง จำนวน 10 คน แบ่งเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มนักวิชาการ และ กลุ่มตัวแทนชุมชน

ขั้นตอนที่ 3 ผลการทดลองใช้และประเมินความพึงพอใจผลการดำเนินงานของศูนย์การเรียนรู้ในสถานศึกษาเพื่อการศึกษาตลอดชีวิต ดำเนินการสร้างศูนย์การเรียนรู้ในสถานศึกษาเพื่อการศึกษาตลอดชีวิตที่โรงเรียนบ้านเขาใหญ่ หมู่ที่ 4 ตำบลเขาน้อย อำเภอสิชล จังหวัดนครศรีธรรมราช แล้วทดลองใช้ศูนย์การเรียนรู้ในสถานศึกษาเพื่อการศึกษาตลอดชีวิต ตั้งแต่วันที่ 1 ธันวาคม 2557-31 พฤษภาคม 2558 และทำการประเมินผลการใช้ศูนย์การเรียนรู้ในสถานศึกษาเพื่อการศึกษาตลอดชีวิต หลังจากเริ่มให้บริการแล้ว 4 เดือน

กลุ่มตัวอย่างได้จากผู้ใช้บริการศูนย์การเรียนรู้ในสถานศึกษาเพื่อการศึกษาตลอดชีวิต โดยการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive sampling) จำนวน 250 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถามความพึงพอใจและผลการดำเนินงานของศูนย์การเรียนรู้ในสถานศึกษาเพื่อการศึกษาตลอดชีวิต จำนวน 29 ข้อ มีค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.947

วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน วิเคราะห์เนื้อหา และการสรุปประเด็นสำคัญเกี่ยวกับความคิดเห็น ความต้องการ ความพึงพอใจของผู้รับบริการที่มีต่อศูนย์การเรียนรู้ในสถานศึกษาเพื่อการศึกษาตลอดชีวิต

ขั้นตอนที่ 4 การประเมินผลรับรองรูปแบบศูนย์การเรียนรู้ในสถานศึกษาเพื่อการศึกษาตลอดชีวิต

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ผู้ทรงคุณวุฒิ ที่มีคุณวุฒิด้านการศึกษามากกว่าระดับปริญญาเอก ด้านการบริหารการศึกษา หรือสาขาอื่น ๆ ที่มีประสบการณ์ในการทำงานไม่ต่ำกว่า 5 ปี โดยการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง จำนวน 5 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามเกี่ยวกับการประเมินผลรับรองรูปแบบศูนย์การเรียนรู้ในสถานศึกษาเพื่อการศึกษาตลอดชีวิต จำนวน 10 ข้อ มีค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.945

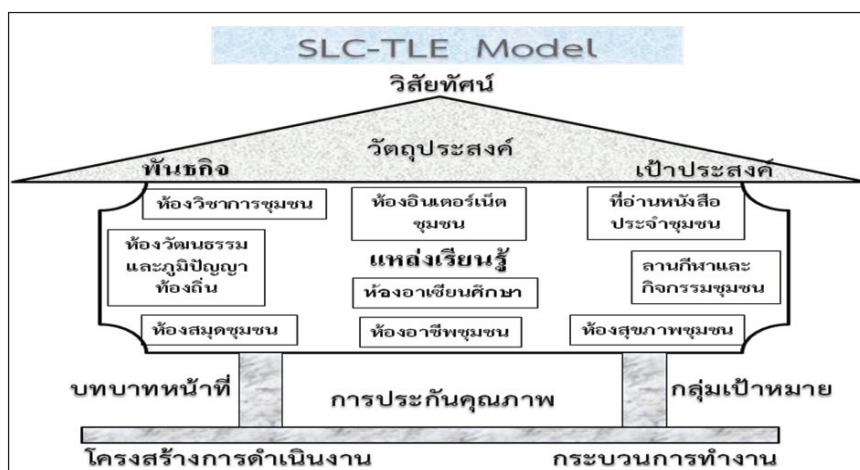
การวิเคราะห์ข้อมูลโดย การหาค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสรุปข้อมูลในประเด็นสำคัญ

สรุปผลการวิจัย

ขั้นตอนที่ 1 ผลการศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการศูนย์การเรียนรู้ในสถานศึกษาเพื่อการศึกษาตลอดชีวิต พบว่า สภาพปัญหาของการศึกษาตลอดชีวิต ภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง

ความคิดเห็นต่อความต้องการรูปแบบศูนย์การเรียนรู้ในสถานศึกษาเพื่อการศึกษาตลอดชีวิต ประเภทต่าง ๆ พบว่า ความต้องการรูปแบบศูนย์การเรียนรู้ในสถานศึกษาเพื่อการศึกษาตลอดชีวิต ประเภทต่าง ๆ ภาพรวมอยู่ในระดับ มาก

ขั้นตอนที่ 2 ผลการสร้างและพัฒนา รูปแบบศูนย์การเรียนรู้ในสถานศึกษาเพื่อการศึกษาตลอดชีวิต โดยการศึกษาบทความทางวิชาการ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนารูปแบบศูนย์การเรียนรู้ แล้วนำข้อมูลดังกล่าว มาสังเคราะห์ร่วมกันเพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนารูปแบบ จนได้รูปแบบศูนย์การเรียนรู้ในสถานศึกษาเพื่อการศึกษาตลอดชีวิต ที่พัฒนาขึ้นมาประเมินความเหมาะสมโดยใช้วิธีการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) เพื่อร่วมแสดงความคิดเห็นและประเมินความเหมาะสมของร่างรูปแบบศูนย์การเรียนรู้ในสถานศึกษาเพื่อการศึกษาตลอดชีวิต ดังภาพที่ 2

ภาพที่ 2 รูปแบบศูนย์การเรียนรู้ในสถานศึกษาเพื่อการศึกษาตลอดชีวิต (Model)

ขั้นตอนที่ 3 ผลการทดลองใช้และประเมินความพึงพอใจผลการดำเนินงานของศูนย์การเรียนรู้
ในสถานศึกษาเพื่อการศึกษาตลอดชีวิต

1. ความคิดเห็นต่อการให้บริการของศูนย์การเรียนรู้ในสถานศึกษาเพื่อการศึกษาตลอดชีวิต
พบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับมาก

2. ความคิดเห็นต่อความรู้ที่ได้รับจากศูนย์การเรียนรู้ในสถานศึกษาเพื่อการศึกษาตลอดชีวิต
พบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับมาก

3. ความคิดเห็นต่อความพึงพอใจต่อศูนย์การเรียนรู้ในสถานศึกษาเพื่อการศึกษาตลอดชีวิต
พบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับมาก

ขั้นตอนที่ 4 ผลการประเมินผลการรับรองรูปแบบศูนย์การเรียนรู้ในสถานศึกษาเพื่อการศึกษา
ตลอดชีวิต พบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับ มาก

อภิปรายผล

1. ผลการศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการศูนย์การเรียนรู้ในสถานศึกษาเพื่อการศึกษา พบว่า
สภาพปัญหาของการศึกษาตลอดชีวิตของบุคคลในชุมชนมีปัญหาเกี่ยวกับการขาดแรงจูงใจในการศึกษาหาความรู้
ไม่มีแหล่งเรียนรู้ที่น่าสนใจและตรงกับความต้องการ ไม่มีความจำเป็นที่ต้องหาความรู้เพิ่มเติม ซึ่งเป็นเพราะ
สภาพการดำเนินชีวิต ในการประกอบอาชีพ และกิจกรรมประจำวันของคนชนบท ซึ่งสอดคล้องกับ Gold
(2000 : 295) ที่ศึกษาการเข้ามามีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาระดับโรงเรียนมัธยมศึกษา โดยเน้น
การให้ความร่วมมือระหว่างชุมชน ผู้ปกครองและนักศึกษา ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการปฏิรูปการศึกษาในรัฐฟิลิปปินส์
ผลการศึกษาพบว่าการจัดการของชุมชนเป็นสื่อกลางระหว่างผู้ปกครอง ครอบครัวกับโรงเรียน เพื่อเป้าหมาย
ในการเสริมสร้างการอ่านออกเขียนได้และการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับชุมชน ทำให้ผู้ปกครองได้เรียนรู้เกี่ยวกับ
ชุมชน ดังนั้น การสร้างหุ้นส่วนและความร่วมมือระหว่างผู้ปกครองกับนักการศึกษา ทำให้เกิดทรัพยากรที่มีคุณค่า
ทั้งในด้านสังคมและวัฒนธรรมให้แก่โรงเรียน

ด้านความต้องการรูปแบบศูนย์การเรียนรู้ในสถานศึกษาเพื่อการศึกษาตลอดชีวิต ประเภทต่าง ๆ
ปรากฏว่า บุคคลในชุมชน ต้องการศูนย์สุขภาพชุมชน ศูนย์กีฬาและกิจกรรมชุมชน และศูนย์อินเทอร์เน็ตชุมชน
ดังนั้น การจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้ในสถานศึกษาเพื่อการศึกษาตลอดชีวิต จึงมีความเหมาะสมกับความต้องการ
และก่อให้เกิดประโยชน์ในด้านการดูแลสุขภาพ การออกกำลังกายและจัดกิจกรรมของกลุ่มคนในชุมชน การสื่อสาร
ที่ทันสมัย สอดคล้องกับ สมชัย วรากุลนุรักษ์ (2545 : 92-190) ที่ศึกษาเรื่องการพัฒนากระบวนการจัดการศูนย์
การเรียนรู้ในสถานประกอบการ ผลการวิจัย พบว่า การจัดการศูนย์การเรียนรู้ในสถานประกอบการประกอบด้วย
องค์ประกอบการดำเนินงานที่สัมพันธ์ต่อกัน คือ การวิเคราะห์ความต้องการในการจัดศูนย์การเรียนรู้ การจัดหา
ทรัพยากรความรู้ การพัฒนาหลักสูตรและสื่อการเรียนรู้ การสื่อสารประสานงานและการให้บริการผู้เรียน การส่งเสริม
การเรียนรู้

2. ผลการสร้างและพัฒนาารูปแบบศูนย์การเรียนรู้ในสถานศึกษาเพื่อการศึกษาตลอดชีวิต พบว่า
รูปแบบศูนย์การเรียนรู้ในสถานศึกษาเพื่อการศึกษาตลอดชีวิต ประกอบด้วย วิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมาย
วัตถุประสงค์ บทบาทหน้าที่ กลุ่มเป้าหมาย การประกันคุณภาพ โครงสร้างการดำเนินงาน กระบวนการทำงาน
แหล่งเรียนรู้ ได้แก่ ห้องอินเทอร์เน็ตชุมชน ห้องวิชาการชุมชน ห้องอาชีพชุมชน ห้องอาเซียนศึกษา ห้องวัฒนธรรม
และภูมิปัญญาท้องถิ่น ลานกีฬาและกิจกรรมชุมชน ที่อ่านหนังสือประจำชุมชน ห้องสมุดชุมชน ห้องสุขภาพชุมชน
ซึ่งสอดคล้องกับ นันทวัน เรืองอร่าม (2554 : 111-120) ที่ได้อธิบายว่า รูปแบบศูนย์การเรียนรู้ ประกอบด้วย
ปรัชญา วิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมาย วัตถุประสงค์ของการจัดตั้งศูนย์ฯ กลยุทธ์ของศูนย์ บทบาทหน้าที่ของศูนย์
กลุ่มเป้าหมายที่มาใช้บริการศูนย์ฯ การประกันคุณภาพศูนย์การเรียนรู้ กระบวนการทำงานของศูนย์การเรียนรู้
การติดตามและประเมินผลศูนย์ฯ

3. ผลการทดลองใช้และประเมินความพึงพอใจผลการดำเนินงานของศูนย์การเรียนรู้ในสถานศึกษา เพื่อการศึกษาตลอดชีวิต พบว่า

3.1 ความคิดเห็นต่อการให้บริการของศูนย์การเรียนรู้ในสถานศึกษาเพื่อการศึกษาตลอดชีวิต โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ผู้ใช้บริการมีความพึงพอใจของผู้รับบริการศูนย์การเรียนรู้ มากที่สุด และความเหมาะสมของแหล่งเรียนรู้ของศูนย์การเรียนรู้ สอดคล้องกับ นันทวัน เรืองอร่าม (2554 : 111-120) ที่ศึกษาเรื่อง การพัฒนารูปแบบศูนย์การเรียนรู้ชุมชนนาจอมเทียน ผลการวิจัยพบว่า ประสิทธิภาพของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนนาจอมเทียน ประเมินจากแบบสอบถามพบว่า ผู้รับบริการมีความคิดเห็นว่าการกิจกรรม/โครงการที่ดำเนินการในศูนย์การเรียนรู้ตอบสนองต่อความต้องการและส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ด้วยตนเองตามศักยภาพของแต่ละบุคคลในระดับมากที่สุด และคณะทำงานศูนย์การเรียนรู้ มีส่วนร่วมในการบริหารจัดการในการดำเนินการจัดกิจกรรม/โครงการที่ดำเนินการในศูนย์การเรียนรู้ อยู่ในระดับมากที่สุด

แต่ในด้านความพอเพียงของงบประมาณ วัสดุ อุปกรณ์ เครื่องมือเครื่องใช้และเทคโนโลยี ยังไม่เพียงพอกับความต้องการในการศึกษาหาความรู้และประสบการณ์ที่จะได้รับเพื่อการศึกษาตลอดชีวิต สอดคล้องกับ Steven (1998 : Abstract) ที่ได้ศึกษารูปแบบการเรียนรู้ของเจ้าหน้าที่ฝ่ายขายในสถานประกอบการต่าง ๆ ที่ใช้เทคโนโลยีเป็นเครื่องช่วยสอน พบว่า การให้บริการทางด้านเทคโนโลยีมาประยุกต์ในการเรียนการสอนดังกล่าว มีผลต่อการสร้างแรงจูงใจในการเรียนรู้ได้

3.2 ผลการศึกษาความคิดเห็นต่อความรู้ที่ได้รับจากศูนย์การเรียนรู้ในสถานศึกษาเพื่อการศึกษาตลอดชีวิต พบว่า อยู่ในระดับมาก ซึ่งในประเด็น เกิดการเรียนรู้ตามศักยภาพตลอดเวลาและตลอดชีวิต และการดำเนินชีวิตมีความสะดวกสบายมากยิ่งขึ้น แสดงให้เห็นว่า ศูนย์การเรียนรู้ในสถานศึกษาเพื่อการศึกษาตลอดชีวิตที่เปิดให้บริการ สามารถเปลี่ยนแปลงการดำเนินชีวิตและความเป็นอยู่ของผู้มาใช้บริการได้ สอดคล้องกับ สมชัย วรากุลนุรักษ์ (2545 : 92-190) ที่ได้ศึกษา เรื่องการพัฒนาระบบการจัดการศูนย์การเรียนรู้ในสถานศึกษา พบว่า พนักงานเกิดการเรียนรู้ มีความพึงพอใจและเห็นถึงประโยชน์ของการเรียนรู้ด้วยตนเองจากศูนย์การเรียนรู้ และสอดคล้องกับ นันทวัน เรืองอร่าม (2554 : 111-120) ที่ศึกษาเรื่อง การพัฒนารูปแบบศูนย์การเรียนรู้ชุมชนนาจอมเทียน ที่พบว่า ผู้รับบริการมีความคิดเห็นว่าการกิจกรรม/โครงการที่ดำเนินการในศูนย์ฯ ตอบสนองต่อความต้องการและส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ด้วยตนเองตามศักยภาพของแต่ละบุคคลในระดับมากที่สุด และคณะทำงานศูนย์ฯมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการในการดำเนินการจัดกิจกรรม/โครงการที่ดำเนินการในศูนย์ฯ อยู่ในระดับมากที่สุด และพบว่า ผู้บริการได้รับทักษะความรู้ที่ตรงกับความต้องการของตนเอง ช่วยยกระดับคุณภาพชีวิตให้ดีขึ้นมีทางเลือกในการประกอบอาชีพมากขึ้นและมีความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างผู้รับบริการด้วยตนเอง และสอดคล้องกับมานิตย์ ชาศิโย (2555 : บทคัดย่อ) ที่ได้ศึกษาเรื่อง รูปแบบการเรียนรู้ตลอดชีวิตของคนหลายวัย ในศูนย์ตุ้มโฮมลูกหลานบ้านเหล่าลิ่ง ตำบลบ้านดู่ อำเภอบางบาล จังหวัดร้อยเอ็ด ซึ่งรูปแบบการเรียนรู้ตลอดชีวิตของคนหลายวัยในศูนย์ตุ้มโฮมลูกหลานบ้านเหล่าลิ่งทำให้กลุ่มผู้นำชุมชน กลุ่มผู้ปกครอง กลุ่มเด็ก และเยาวชน เกิดความรู้ความถนัดและสามารถสร้างเครือข่าย และการปลูกฝังรากฐานวิถีชีวิตในชุมชน และสามารถใช้ในการส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดความต้องการเรียนรู้ตลอดชีวิตได้จริงก่อให้เกิดความสำคัญของคนหลายวัยในศูนย์ตุ้มโฮมลูกหลานบ้านเหล่าลิ่งซึ่งจะเป็นประโยชน์ที่จะพัฒนาความยั่งยืนในชุมชนต่อไปและยังสอดคล้องกับ Brian S. McGowan (2010 : 95) ที่ศึกษาเรื่อง การศึกษาตลอดชีวิตของชาวญี่ปุ่น : ศูนย์ชุมชนและกลุ่มการเรียนรู้ พบว่า คุณสมบัติต่างๆของชุมชนตามผู้ใหญ่เกิดการเปลี่ยนแปลงทั้งในห้องเรียนและการดำเนินงาน มีความมุ่งมั่นในระยะยาวกับกลุ่มทางสังคมในช่วงหลายปีที่ผ่านมา ส่วนหนึ่งมาจากการบริหารงานจากการเรียนการสอนและรูปแบบทางเลือกของการเรียนรู้

3.3 ผลการศึกษาความคิดเห็นต่อความพึงพอใจต่อศูนย์การเรียนรู้ในสถานศึกษาเพื่อการศึกษาตลอดชีวิต พบว่า อยู่ในระดับมาก ในประเด็นสำคัญ ได้แก่ การส่งเสริมและขยายผลรูปแบบศูนย์การเรียนรู้ต่อชุมชนอื่น ๆ และศูนย์การเรียนรู้ทำให้เกิดการเรียนรู้ตลอดชีวิต แสดงให้เห็นว่าศูนย์การเรียนรู้ในสถานศึกษาเพื่อการศึกษาตลอดชีวิตที่ได้เปิดดำเนินการให้ผู้สนใจมาใช้บริการเพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิตมีประโยชน์และมี

ความรู้ที่หลายคนสามารถใช้งานได้จริงสอดคล้องกับ สมชัย วรากุลนุรักษ์ (2545 : 92-190) ที่ได้ศึกษา เรื่อง การพัฒนาระบบการจัดการศูนย์การเรียนรู้ในสถาน พบว่า พนักงานเกิดการเรียนรู้มีความพึงพอใจและเห็นถึง ประโยชน์ของการเรียนรู้ด้วยตนเองจากศูนย์การเรียนรู้ สอดคล้องกับ ปาหนัน กนกวงศ์นุวัฒน์ (2551 : 76-130) ที่ศึกษาเรื่อง การพัฒนารูปแบบศูนย์การเรียนรู้ในโรงพยาบาลโดยใช้กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ที่พบว่า ประสิทธิภาพของรูปแบบศูนย์การเรียนรู้ในโรงพยาบาล จากประเด็นต้นแบบอยู่ในระดับดีขึ้นไป ปัจจัย แห่งความสำเร็จ 4 ประการ คือ 1) ผู้บริหารได้ให้การสนับสนุนทั้งสถานที่และงบประมาณ 2) ผู้เรียนมีแรงจูงใจ ใฝ่เรียนรู้และมีวัฒนธรรมองค์กรที่เอื้อต่อการเรียนรู้ 3) คุณค่าของความรู้สามารถนำไปใช้ได้ในชีวิตจริง และ 4) รูปแบบศูนย์การเรียนรู้ได้มีการปรับเปลี่ยนตามความต้องการของชุมชนที่มีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา

4. ผลการประเมินความเหมาะสมของรูปแบบศูนย์การเรียนรู้ในสถานศึกษาเพื่อการศึกษาตลอดชีวิต พบว่า ในภาพรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก แสดงให้เห็นว่าศูนย์การเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้น สามารถนำไปใช้ และดำเนินการศูนย์การเรียนรู้ในสถานศึกษาได้อย่างเหมาะสมมากที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับ นันทวัน เรืองอร่าม (2554 : 111-120) ที่ศึกษาเรื่อง การพัฒนารูปแบบศูนย์การเรียนรู้ชุมชนนาจอมเทียน ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบ ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนนาจอมเทียน ประกอบด้วย ปรัชญา วิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมาย วัตถุประสงค์ของการจัดตั้ง ศูนย์ฯ กลยุทธ์ของศูนย์ฯ บทบาทหน้าที่ของศูนย์ฯ กลุ่มเป้าหมายที่มาใช้บริการศูนย์ฯ การประกันคุณภาพศูนย์ฯ กระบวนการทำงานของศูนย์ฯ การติดตามและประเมินผลศูนย์ฯ และผลการประเมินรับรองรูปแบบศูนย์การเรียนรู้ ชุมชนนาจอมเทียน โดยผู้ทรงคุณวุฒิประเมินให้มีความเหมาะสมระดับมากที่สุด สอดคล้องกับ ชัยยงค์ พรหมวงศ์ (2555 : 16-17) ที่กล่าวไว้ว่า องค์ประกอบของศูนย์การเรียนรู้มีส่วนสำคัญในการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ ศูนย์ดังกล่าว ควรประกอบด้วย ปรัชญา ปณิธาน วิสัยทัศน์ เป้าหมาย จุดมุ่งหมาย วัตถุประสงค์ ภารกิจและงาน บุคลากร และโครงสร้างพื้นฐาน และยัง สอดคล้องกับแนวคิดของ ธีระ รุญเจริญ (2550 : 4) ที่ได้กล่าวว่า รูปแบบมี องค์ประกอบด้วย 6 องค์ประกอบ คือ 1) หลักการของรูปแบบ 2) วัตถุประสงค์ของรูปแบบ 3) ระบบและกลไก ของรูปแบบ 4) วิธีดำเนินการของรูปแบบ 5) แนวทางการประเมินผลรูปแบบ และ 6) เงื่อนไขของรูปแบบ และ ยังไปสอดคล้องกับ สมาน อัสวภูมิ (2549 : 83) ที่ได้เสนอแนวคิดถึงองค์ประกอบของรูปแบบที่ดีควร จะประกอบไปด้วย 7 องค์ประกอบ คือ 1) วัตถุประสงค์ของรูปแบบ 2) ทฤษฎีพื้นฐานและหลักการของรูปแบบ 3) ระบบงานและกลไกของรูปแบบ 4) วิธีการดำเนินงานของรูปแบบ 5) แนวการประเมินรูปแบบ 6) คำอธิบาย ประกอบรูปแบบ 7) ระบบเงื่อนไขการนำรูปแบบไปใช้

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเพื่อเป็นแนวทางในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. จะต้องคำนึงถึงสภาพของปัญหา และต้องหาทางในการแก้ปัญหาเพื่อเพิ่มศักยภาพในการเรียนรู้ ตลอดชีวิตของคนทุก ด้วยการสร้างศูนย์การเรียนรู้ที่เหมาะสม ทันสมัย มีแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย และอยู่ในชุมชน เพื่อความสะดวกและง่ายต่อการเข้าถึงและใช้บริการ
2. ควรส่งเสริมการสร้างศูนย์การเรียนรู้ในสถานศึกษาหรือ สถานประกอบการ หรือในองค์กร ชุมชนต่าง ๆ เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตของคนทุกคน โดยยึดรูปแบบนี้หรือบูรณาการให้มีความหลากหลาย มากยิ่งขึ้น
3. ควรให้ความสำคัญต่อการจัดการเรียนรู้ตลอดชีวิต เพราะจะทำให้การดำเนินชีวิตของคนทุกคน จะพบความสุขที่มั่นคงถาวร สร้างความเข้มแข็งให้กับครอบครัว ชุมชน สังคมและเกิดการเรียนรู้ตลอดชีวิต อย่างแท้จริง
4. จะต้องส่งเสริมและสนับสนุนในการพัฒนาและสร้างศูนย์การเรียนรู้เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ ตลอดชีวิต โดยอาศัยความร่วมมือจากทุกภาคส่วน เช่น ภาครัฐ เอกชน องค์กร บริษัท มูลนิธิ สมาคม และผู้ มี ุอุปการคุณในการจัดการศึกษา เพื่อจะทำให้การศึกษาตลอดชีวิตได้ส่งผลไปสู่ชีวิตของคนไทยอย่างแท้จริง

ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาถึงรูปแบบที่จะทำให้ศูนย์การเรียนรู้ในสถานศึกษาเพื่อการศึกษาตลอดชีวิตกลายเป็นศูนย์การเรียนรู้ของชุมชนที่มีความต่อเนื่องและมีความยั่งยืนในการพัฒนา
2. ควรศึกษารูปแบบการสร้างร่วมมือของชุมชนในการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ในสถานศึกษาเพื่อการศึกษาตลอดชีวิตที่เป็นแหล่งเรียนรู้ที่มีคุณภาพและมีความจำเป็นต่อการดำเนินชีวิต
3. ควรศึกษาการพัฒนาารูปแบบศูนย์การเรียนรู้หน่วยงานหรือสถานประกอบการอื่น ๆ เพื่อการศึกษาตลอดชีวิตของประชาชนในชุมชน

กิตติกรรมประกาศ

ดุชนิพนธ์เล่มนี้ สำเร็จได้ด้วยดี เนื่องจากได้รับความกรุณาจาก รศ.ดร.ไมตรี จันทรา ประธานกรรมการที่ปรึกษา และ ดร.สุรพงศ์ เอื้อศิริพรฤทธิ์ กรรมการที่ปรึกษา คอยดูแลเอาใจใส่ ให้คำปรึกษา คำแนะนำ ตลอดจนตรวจสอบ แก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ เพื่อให้ดุชนิพนธ์มีความ ถูกต้องสมบูรณ์ยิ่งขึ้น นับตั้งแต่เริ่มต้นจนกระทั่งสำเร็จเรียบร้อย

ขอขอบพระคุณ ผศ.ดร.วีระยุทธ ขาตะกาญจน์ ดร.นพรัตน์ ชัยเรือง ดร.เจียร ทองนุ่น ดร.ดิศกุล เกษมสวัสดิ์ และ ว่าที่ ร.ต. ดร.สมปอง วิมาโร ที่เป็นผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบ แก้ไข ปรับปรุง และให้ข้อเสนอแนะต่าง ๆ ในการสร้างเครื่องมือวิจัย ศ.ดร.ธีระ รุญเจริญ ผศ.ดร.วิสุทธิ วิจิตรพัชรภรณ์ ดร.อจลรา นิยามา ผศ.ดิศกุล เกษมสวัสดิ์ และ ว่าที่ ร.ต. ดร.สมปอง วิมาโร ที่เป็นผู้ทรงคุณวุฒิในการประเมินผลรับรองรูปแบบศูนย์การเรียนรู้ในสถานศึกษาเพื่อการศึกษาตลอดชีวิต และ บุคคลในครอบครัวทุก ๆ คน ที่คอยเป็นกำลังใจ ห่วงใยดูแล ส่งเสริม สนับสนุน ให้การช่วยเหลือ เอาใจใส่ดูแล ในทุกๆ ด้าน จนทำให้ดุชนิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จด้วยดี

เอกสารอ้างอิง

คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, สำนักงาน. พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542. กรุงเทพฯ : พริกหวานกราฟฟิค, 2542.

ชัยยงค์ พรหมวงศ์. การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในประมวลสาระชุดวิชาเทคโนโลยีสารสนเทศและสื่อสาร การศึกษากับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ หน่วยที่ 1 สาขาวิชาศึกษาศาสตร์. นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2555.

ธีระ รุญเจริญ. รูปแบบและองค์ประกอบของรูปแบบ. อุบลราชธานี : มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี, 2550.

นันทวัน เรืองอร่าม. การพัฒนารูปแบบศูนย์การเรียนรู้ชุมชนนาจอมเทียน. ปริญญาานิพนธ์การศึกษาดุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัยบูรพา. 2554.

ปาหนัน กนกวงศ์วัฒน์. การพัฒนารูปแบบศูนย์การเรียนรู้ในโรงพยาบาลโดยใช้กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม. ปริญญาานิพนธ์การศึกษาดุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัยบูรพา, 2551.

มานิตย์ ซาซีย. รูปแบบการเรียนรู้ตลอดชีวิตของคนหลายวัยในศูนย์คุ้มโฮมลูกหลานบ้านเหล่าสิง. ขอนแก่น : มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2555.

เลขาธิการสภาการศึกษา, สำนักงาน. รายงานการวิจัย การจัดการเรียนรู้ของแหล่งเรียนรู้ตลอดชีวิต : สมชัย วรากุลนุรักษ์. การพัฒนาระบบการจัดการศูนย์การเรียนรู้ในสถานประกอบการ. วิทยานิพนธ์ ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2545.

สมาน อัครภูมิ. การพัฒนารูปแบบการบริหารประถมศึกษาระดับจังหวัด. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. 2549.

สวนสาธารณะ. กรุงเทพฯ : หจก.วี.ที.ซี.คอมมิวนิเคชั่น, 2548.

- Brian, S. McGowan. **Lifelong Learning in Japan : Community Centers and Learning Circles.** Michigan : Continuing, and Community Education, Michigan State University, 2010.
- Gold, S. F. “Community Organization at a Neighborhood High School: Promises and Dilemmas in Building Parent-educator Partnership and Collaborations,” **Proquest Digital Dissertation.** 11, 4 (January 2000) : 23-27.
- Philip, H. Coombs and Manzoor Ahmed. “Attacking Rural Poverty : How No formal Education Can Help,” **A World Bank Research Publication.** 3, 2 (March 1974) : 74-76.
- Steven, R. **Information in Workplace Desktop Technology: A Case Study in Sales Division of a Large Corporations.** Doctoral Dissertation, Columbia University Teacher College, 1998.